

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri foarte moderate.

Abonamente și inserțiuni se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

„ACOMODARE”

In numărul seu dela 7 Febr. n. „Gazeta Transilvaniei” într'un articol polemic cu „Tribuna Poporului” — polemie în ale cărei părți personale și de supărare veche, nu ne mestecăm, — își arată temerea aceea, peste care n'are nimeni dreptul de-a trece cu ușurință, că gruparea de politici din jurul „Tribunei Poporului”, urmărind și propovăduind o *politică de acomodare*, adecă de acomodare împrejurărilor actuale din țară, pe cari, după ei, »nu este în puterea noastră a le schimba», — vor da naștere la un fel de »naționaliști moderni», și la felurite rele consecvențe politice.

Fiind-că »Gazeta», deși mai cu rezervă, dar' totuși ne mestecă și pe noi în această combinație, și... »în această epocă de tot felul de mirozenii», aruncă, prin acest articol, și asupra noastră bănuiala sa, ne luăm voe a asigura pe »Gazeta», că, încât ne privește, temerile sale, dacă sunt serioase și le crede înșasi, sunt lipsite de ori-ce temei.

Ba noi credem, că chiar dacă i-a succés »Gazetei» să ne prezinte cetitorilor sei în lumină nefavorabilă, ca fiind și noi pentru o *politică de acomodare* — deși noi n'am vorbit despre asta nici când, căci altceva e a vorbi de o *potrivire cu „spiritul timpului”*, și altceva e o »*politică de acomodare*» — apoi asta este numai un succés de o clipă, stors prin o forțare a înțelesului cuvântului „*acomodare*”.

Care e rostul apariției noastre în acest punct? Ne explicăm:

A venit un ministru, temerar de volnic, și cu o trăsătură de condeiu a zis: Tu, »partidule național român», de azi încolo nu mai ai voe să te miști! În temniță tot cel-ce va cuteza să mai încerce o mișcare a poporului român sub firma ta!

Membrii vechiului comitet au protestat bărbătește contra acestei revoltătoare ordinațiuni. Ministrul a băgat-o pe-o ureche și i-a ieșit pe cealaltă. La dosar cu protestul!

Au încercat apoi vechii membri din comitet să mai convoace sub aceeași firmă conferențe, sfaturi naționale. Adunarea sfaturilor a fost oprită de poliție și convocătorii puși în temniță.

Văzând că forța majoră brutală, e mai tare ca indignarea sufletelor lor și ca dreptatea lor morală, comitetul și-a sistat ori-ce funcționare.

Ce va să zică asta?

Așa că: Ministrul a împins partidul național român, în o situație oare-care. În mijlocul situa-

ției generale deja destul de rele din țară: în o situație și mai rea, și mai grea. Ear' membrii conducători ai partidului, s'au dat de-o parte indignați, poate și disgustați, și n'au mai cercat, acum de ani de zile, a delătura cum-va această stare excepțională, această stare în care vom amorți de tot politicește. Și pare că nici n'are de gând să se apuce de ceva lucrare în acest sens. Prin urmare — să ni-se ierte observația, căci nu o scoatem la iveală ca reproș sau ocară, — dar' conducătorii noștri politici, aprobați de »Gazeta», s'au *acomodat* cu desăvârșire situației strivitoare, împinse pe capul nostru de către ministru, prin o simplă poruncă de câte-va șire pe o coală de hârtie! Iată unde vedem noi, că, cu voe ori fără să bage de seamă, s'a comis adevărata și periculoasa *acomodare situației!*

Sute și mii de Români cu durere pentru treburile noastre naționale, prin cetăți și prin sate, în discuțiile lor private, în scrisori private și publice, se plâng și se jeluiesc zilnic că *e rău așa*, adecă cum ne *acomodăm* azi toți acelui ordin brutal, pe care ușor l'ai putea eluda.

Venim acum noi și, ca un răspuns, ca o expresiune a dorințelor generale, aparem cu foaia aceasta și spunem că vom stărui să se caute și să se afle mijloacele de a vedea pus de nou în funcționare partidul nostru național, — și ne arătăm părerea, că, *dacă* cu vechile forme n'ai mai putea da deloc înainte, le modifici în parte, ca să te poți mișca de nou!, — și ni-se aruncă cuvântul bănuitor că noi voim o »*politică de acomodare*», care ar fi a să înțelege așa, că noi am fi dintre cei-ce să *acomodează* azi unui ordin al ministrului, scufundând un pic pretenșiunile și demnitatea națională, mâne altui ordin, scutundând și mai mult, până-ce nu se va mai alege nimic de noi, vom deveni știe D-zeu ce..!

Ei bine, să ne fie cu iertare, dar' o astfel de lumină numai prin o tâlcuire și aplicare falsă a cuvintelor, poți arunca asupra noastră!

Nu noi voim o »*politică de acomodare*» în înțelesul rău al cuvântului, ci tocmai din contră dorim, ca din *acomodarea* prezentului și a trecutului mai apropiat, în care zace înglodată politica partidului nostru, să ne *des-acomodăm*, să ne smulgem, și *acomodându-ne* unor eventuale nouă forme, să o vedem pornită de nou pe căi de înălțare, cu forțe întărite, ridicându-se la demnitatea ce compete poporului nostru în această patrie!

Așa gândim, așa vorbim și așa vom lucra noi.

Cei-ce ne bănuiesc de câte toate, rău fac, și-i asigurăm de deșertăciunea bănuelilor lor.

Ceartă pentru laude...

Avem durerea de a asista la un schimb de vorbe, cam nestăpănit, între »Gazeta Transilvaniei» și »Tribuna Poporului», de când cu apariția foii noastre și mai ales de când cu articolul dlui V. G. reproduc și de noi în nr. 4.

»Tribuna Poporului» a salutată cu cuvinte avântate apariția »Libertății» și gruparea tinerilor fondatori a ei. Noi am reproduc cuvântul bun, ca pe un cuvânt bun. »Gazeta» a certat pe »Trib. Pop.» pentru unele idei din cuvântul de salutare scris la adresa noastră, și pe noi pentru-că l'am primit pe acela cu plăcere. »Trib. Pop.» a răspuns aspru dojenei dela Brașov, și acum »Gazeta» nu-i rămâne datoare.

Pe noi ne doare priveliștea ce o avem naintea noastră în această ceartă, căci pentru noi și asupra noastră s'a pornit. Și ne doare pentru-că bătându-se unii dela Răsărit alții dela Apus peste capetele noastre, cu voe ori fără voe, ei se scapă de ne trag și nouă, celor dintre ei, câte una cât de bună. Și ne pare rău că noi, prin aruncarea unor idei, spre discuție, presei noastre, în loc de o discuție așezată, frățască, precum cere gravitatea situației nostre politice, am ajuns aceea, că două ziare de trunte române, s'au aprins tare la vorbă, lucru care ne-ar părea părea rău dacă ar zădărnici o bună și folositoare înțelegeră în meritul afacerilor ce ne preocupă.

Una dorim să se știe: Noi nici laudele din vre-o parte nu le vom incassa cu ori ce preț, cum nici cearta trimisă nouă din altă parte nu ne va putea indispune, ca să ne voim să mergem cu cei-ce ne ceartă, unde ei, și după a noastră convingere, la bine vor merge, sau să mergem cu cei-ce ne laudă, și acolo, unde n'am afla că la bine duc cărările lor.

Listele electorale.

În cuvântul nostru de program ne-am mărturisit de propagatori ai principiului de activitate față de afacerile din comună, din comitat și din parlamentul țării. Aceste afaceri îmbrățișează și cuprind în sine totul ce dă o mișcare politică în viața unui popor. Interesul, ce-l arătăm față de aceste 3 categorii de ataceri de natură obștească, e măsurătorul interesului ce-l arătăm față de viața publică.

Situația actuală a partidului nostru național și organizația sa aproape lipsește, ne-au scaldă, că nu s'a dat mai n'ă alege an de acestor trei categorii *Roman din I. 1* s'au lăsat aproape t'rie P. Datca 1 sorșii și în grija org'orim tot binele *nivei*. Un neinteres

negrijă crasă am dovseșe află de arén și față de *listele electorale* emasă dela er case, clădiri, e isvor de scaldă, complex pe c' însemnătății, ce o au bună economie rale pentru o acțiun' 40-50 capete tr'un stat constituțion' Este și licenție

să spunem, că listele electorale sunt basa, peatra fundamentală, a ori-cărei acțiuni politice. *Listele electorale formează prima chestiune, ce trebuie să ne preocupe în noua reorganizare a partidului național. Căci listele electorale cuprind în sine acele elemente ale poporului nostru, cu care putem opera în ori-care acțiune politică*, ce am întreprind. Listele electorale sunt *conscripția tuturor soldaților, cu cari plecăm în lupta politică*. Pe cât de însemnat e pentru un comandant de oști, ca să-și cunoască puterile, cu cari pleacă la luptă, pe atât de important e pentru conducătorul politic, să-și cunoască puterile pe cari se razimă și la al căror ajutor contează în lupta politică.

Noi până-acum am neglijat cu totul de a ne interesa de listele alegătorilor. Am lăsat cu totul în grija autorităților ca să se intereseze de ele. Nu ne-am luat osteneala să vedem, dacă toți cei-ce au dreptul electoral, sunt și *luați* în liste. Factorii, cari se interesează de acțiunile politice, de alegeri și mai ales de alegerile pentru parlament, totdeauna s'au îngrijit înainte de compunerea și verificarea listei electorale. Prin îngrijirea acestei liste, poți să-ți îngrijești puterile, poți să sporești puterile proprii și poți să micșorezi puterile contrarului.

E tapt netăgăduit, că în multe cercuri electorale, la compunerea și verificarea listei electorale s'au comis și se comit abusuri și anume totdeauna spre paguba noastră. Alegătorii români au fost scoși din liste cu grămada și au fost introduși alți indivizi, cari nici nu au dreptul de alegători. Formalitățile cu compunerea și verificarea anuală a listei, sunt prea puțin cunoscute la publicul nostru, decât să poată exercia el un control asupra autorităților și organelor însărcinate cu compunerea și verificarea. În această nepăsare păgubitoare, nu ne e iertat să mai rămânem! Mai ales 2 liste sunt, care reclamă cea mai mare atențiune:

1 lista alegătorilor pentru parlament, care e totodată și lista pentru alegerile din municipii, și

2 lista viriliștilor români în municipii.

Primul lucru ce ne stă înainte în reorganizarea partidului nostru național, e îngrijirea de listele electorale. Îngrijirea aceasta însă trebuie să fie *permanentă*, căci listele se verifică în fiecare an. Cluburile municipale organizate până-acum și ce se vor organiza în viitor, trebuie să-și iee sarcina aceasta de a se îngriji în fiecare cerc electoral de câte un fruntaș, care se examineze lista, să caute nu cumva sunt luați astfel de indivizi, cari n'au dreptul de a figura acolo, și

nu sunt lăsați din listă alegători cari au dreptul a fi acolo? Pentru comitetele cluburilor, care în totdeauna sunt în sediul municipiilor, revine sarcina de a veghia asupra lucrărilor comisiunilor centrale care compun listele provizore pe baza datelor trimise de delegațiunile de conscriere.

Să ne apucăm dar' de munca de reorganizare, și prima problemă să ne fie: îngrijirea de listele electorale!

Dr. Victor Onișor.

Cronica mea.

București, 23 Ian. v. 1902.

Săptămâna trecută a fost consacrată memoriei lui *Heliade-Rădulescu*, marele învățacel al lui George Lazar. În capitală și în țara întreagă, s'a adus prinos de recunoștință aceluia, care prin ramificata sa activitate literară și politică, a contribuit în mare măsură la emanciparea culturală și națională a neamului român. Toate școalele, toate instituțiile de cultură, lumea oficială în frunte cu guvernul, au luat parte la această aniversare.

Notez, că numai de curând, mai în toamnă, România a mai trecut prin o sărbătoare națională de acest fel, când s'a serbat împlinirea a 300 de ani dela *moartea lui Mihail Bravul*. E o dovadă bună și îmbucurătoare, când neamul nostru nu-și uită de eroii săi. Reamintindu-și faptele lor, poporul dă probă de puterea sa de însuflețire, de sentimentele sale nobile, de civilizație, precum și probă de dorințele sale..

Ideia centenariului *Heliade-Rădulescu* a dat-o acum câteva luni o femeie de inimă, cunoscuta scriitoare de versuri ocazionale, d-na Smara Giorgiu. Ea a făcut întâiaș-dată propunerea într'un ziar, ear' ideea ei, primită cu căldură, trup s'a făcut.

Seria festivităților a deschis-o »Academia Română», în ziua de 13 Ianuarie, unde a vorbit dl Hașdeu. Prin caracterul seu polemic, prin atacurile personale, cuvântarea aceasta n'a mulțumit toată lumea, care nu se așteptase la vorbe ce nu se potrivesc tocmai cu caracterul serbării. Eată de ce această vorbire a fost și va fi încă mult comentată.

Pe noi, Ardenii, ne-a lăsat în nedumerire rostul acelei părți din vorbirea bătrânului academician, în care se tăgăduiește influența lui Lazar asupra lui Eliad. Căci evident, chestiunea stă tocmai contrar. Fără Lazar și fără școala latinistă, Eliad n'ar fi ajuns niciodată mare Român, ci ar fi rămas poate un simplu Elen, căci era dintr'o familie elenă. Șapoi o mărturisește chiar Eliad în zeci de locuri din scrierile sale, că Lazar l'a format și numai dela el a învățat a vorbi și simți românește. Când chestiunea e atât de clară, înaintea istoriei ca și a științei, de ce s'ar admite deci contrarul?..

Celelalte festivități au fost lipsite de incidente de felul acesta. Din contră, la Ateneu, unde a vorbit un alt academician, cunoscutul arheolog dl Toculescu, s'au spus cuvinte foarte frumoase despre raporturile lui Lazar cu Ardenii și s'au accentuat mai ales *ideia*

unității culturale, de care erau stăpâniți bătrânii noștri dela 48.

Ear' Duminecă după amiază, când serbarea s'a ajuns punctul de culminație, când toate școlile elementare și gimnasia, s'au adunat în jurul statuei sărbătoritului din fața palatului universității, n'a mai fost nici umbră de nemulțumire, ci entuziasm general. A vorbit reprezentantul ministrului de culte, dl G. Adănescu, apoi primarul orașului, a vorbit un student universitar, ear' câțiva tineri poeți au declamat ode ocazionale. Cum au vorbit vă puteți închipui, dacă vă asigur, că Românii de de aici sunt oratori splendizi, improvizază ușor, au o fraseologie bogată și dulce, de-și mângâie inima. Noi Ardeleni trănănim cum putem, prețuim însă mult fondul celor-ace spunem. Aici, la frații noștri, predomină forma, pe care o și au cu mult mai frumoasă ca noi.

La ocazii de aceste bine înțeles că nu se spun decât cuvinte frumoase, apologetice. Eată cum se explică de ce nici un singur discurs n'a fost strict obiectiv și n'a redat complectă figură a lui Eliade. Așa de pildă nu este exact, că înaintea lui nu s'ar fi scris o limbă corectă românească, știut fiind, că Cronicarii ardeleni și chiar Neculcea, scriau o românească bogată. Nu este apoi exact, că politica lui Eliade ar fi fost o politică totdeauna corectă, ci din contră, ea a avut multe momente hotărât contestabile. Judecătorii imparțiali ar fi scos și aceste la iveală, fără a detrage însă din celelalte mari merite ale lui, cari tot mai rămân atât de multe, încât îi vor menționa un loc glorios în istoria neamului nostru.

Fidelio.

Organisare.

Chestia care mai mult preocupă azi pe bărbații noștri cari se mai gândesc și la politica noastră națională, e chestia organizării, respective reorganizării partidului național român, așa ca să-l poți iarăși pune în lucrare.

«Telegraful Român» publică în numărul seu dela 8 Februarie un plan, după care crede că organizându-se partidul, ar putea de nou funcționa. Iată, în esență, proiectul «Telegrafului»:

I. În fiecare cerc electoral, se alege, prin frunțașii din cerc, un comitet electoral cercual, din cei mai buni bărbați, cari, constituți, au să controleze compunerea listelor electorale din cerc, și să țină evidență despre alegătorii români.

II. Preșidenții comitetelor cercurilor dintr'un comitat, formează, fără altă alegere, comitetul electoral comitatens, care se poate înmulți el pe sine și cu alți frunțași din comitat, și are să studieze stările în cercuri și să vadă unde, la alegeri, ar avea nădejde de biruință, — și are să îngrijască de vreme de listele electorale din comitat.

III. Preșidenții comitetelor comitatense, fără altă alegere, formează toți la un loc comitetul central electoral al partidului național român, care încă se poate spori pe sineși cu alți bărbați însemnați din țară, poftindu-i deja la constituirea sa.

Comitetul central electoral e apoi supremul nostru for politic, care are să decreteze, dacă e sosit sau nu timpul să schimbăm tactica politică, dacă putem să intrăm în luptele electorale, și în cari cercuri, având el dreptul să nomineze și candidații partidului. Va face din când în când și câte un eposeu amănunțit politic asupra situațiunii, și va lua toate măsurile de lipsă, ca închegarea partidului să se facă pe toate liniile.

Iată tot un proiect de «acomodare» situației, dar' pentru aceea cine l'ar putea bănuși că nu spre binele neamului ținteste? — Vom reveni.

Correspondență

M.-MĂMĂLIGANI, Ian. 1902.

Dle Redactor!

Vești frumoase vă rog să publicați din părțile noastre în «Libertatea». Dl Simeon Dandea, contabil de bancă în Bucium, dimpreună cu stimata sa soție Agafia n. Toma, știind starea săracă a parohiei noastre, au binevoit a dăru pe sama bisericii noastre două icoane frumoase, una reprezintă Buna-vestire, ear' alta pe Sftul Nicolae, în valoare de 100 coroane. Ii rugăm să primească profunda noastră mulțumită, ear' Domnul Dzeu dăruiească-le sănătate și putere pentru frumoasa lor faptă creștinească.

O rară faptă au săvârșit și bunii noștri creștini Simeon Presecan și soția sa născută Ilina Costinaș, cari la îndemnul parohului Vasile David, au dăruit bisericii întreaga lor avere mișcătoare și nemiscătoare, care reprezintă însemnata sumă de 5000 coroane, susținându-și numai dreptul de folosință până la moarte.

În zilele noastre, când iubirea de materiele prea tare s'a încluibat în toate straturile societății, o jertfă atât de însemnată adusă pe altarul bisericii, nu mai are lipsă de laudă în cuvinte, căci fapta de sine se laudă. Dorim numai dela bunul Dzeu viață lungă și fericită marinoșilor dăruitori, ca să se poată până la adânci bătrânețe bucura de averea lor câștigată cu muncă cinstită, căci după moartea lor, din avere se va asigura plata învățătorului nostru confesional, prin ce vor fi scutiți toți parohienii de o mare parte a repartițiunii de spese culturale.

Ioșif Cipa,
epitrop primar.

VĂRȘET, Ian. 1902.

Domnule Redactor!

În orașul Vârșet, ai cărui locuitori sunt: Nemți, Sârbi și abia 200—300 Români, s'a ținut în 31 Ian. adunarea municipală orașenească sub presiunea fișpanului Milan de Zákó, în care prin alegere, s'a suplinat postul de primar (devenit vacant prin alegerea primarului Johann Seemayer de deputat dietal).

S'a ales de primar cu aclamațiune simpatică protonotar Carol Weifert (Neamț), de protonotar vicenotarul Ivan Koszirovics (Sârb). Vicenotar nu s'a ales, pentru că unicul recurent Borislav Bradvarovics (Sârb), candidat de avocat, încă nu are calificațiunea recerută, dar' totuși fu denumit din partea fișpanului, ca vicenotar substituit.

Interesantă a fost însă alegerea de oficial la comptabilitatea orașenească. La postul acesta au reflectat 5 recurenți, dintre cari și un Român. Comisiunea candidatoare a candidat din cei 5 recurenți pe 3, și adică: În locul 1 pe Traian Meza (Român) în locul al 2-lea pe Iavor Szarics (Sârb) și în al 3-lea loc pe Virág György (Ungur). Ales a fost Traian Meza, cu o majoritate coperșitoare de voturi, față de Iavor Szarics, care a întrunit 25 voturi (sârbești).

Din cauza aceasta, «Buducnost», o fițică sârbească din loc, varsă foc și se plânge amar, ca nouă (o mână de români) ne succedă să alegem chiar și funcționari la magistrat! Precum se vede, cei dela fițică uită, că Sârbi din Vârșet trăesc din sudorile țeranilor români, fiind orașul Vârșet încunjurat de

o mare românească. Ar fi timpul, că Românii noștri țărani, drept revanch, să se rețină a cumpăra cele trebuincioase lor dela sârbi. În cazul acesta foarte mult am câștiga noi Vârșetenii și pe terenul național bisericesc.

Cu toată stima
A. M.

Din pildele altora.

— CEHII ȘI POLONII —

Polonii își prefac vorba zisă, în faptă deplină.

Polonii din Rusia și cei din Austria, în mare parte sunt hotărți să dea luptă economică cu Nemții, drept răsbunare, că aceia, în Germania, prigonesc așa de crunt pe Poloni.

Telegramele dela 12 Februarie aduceau următoarea știre, din Varșovia (în Polonia rusească):

«Azi au sosit aici trimișii alor 16 fabrici mari cehe din Bohemia, pentru a se pune în legătură comercială cu negustorii poloni, cari iau parte în mișcarea contra Nemților.

«Fabricanții stau 4 zile în Varșovia, merg apoi la Kiev, Odesa, Lemberg și Cracovia.

«Foaia polonă semioficioasă «Dnevik Varșavskij», constată, că acolo e azi lucrul cel mai la modă, respingerea mărfii nemțești! În prăvălii îndată întreabă pe trimișii fabricelor cari îmbie marfă, că de unde au marfă, și dacă spun că din Germania, toți toți o resping! Îndeosebi femeile și tinerimea agită cu tărie contra marfei nemțești!»

Iată o mișcare foarte vrednică de toată luarea noastră aminte. Nemții prigonesc pe nenorociții Poloni, căzuți sub stăpânirea lor, și cearcă fel și modru, ca să-i germanizeze, și iată cum sar întru răsbunarea lor toți frații lor, chiar și din țările străine! Cu Cehii ei sunt de o seminție, tot Slavi. Deci, își zic, în laturi cu străinul care ne prigonește și ne atacă vieța națională, și haid să îmbogățim noi prin comerțul nostru pe frații noștri, pe slavii din Boemia! De aici cutureările fabricanților cehi prin orașele polone, isgonind din

ele marfa fabricelor nemțești și înlocuind-o cu de cea cehă, deci slavă.

Frumoasă pildă de spriginire între frați.

Cronică din Blaj.

Blaj, Ian. 1902.

Dați-mi voe, dle Redactor, să deschid în coloanele ziarului D-voarte o cronică din Blaj, căci vrednic e acest izvor al libertății și conștiinței naționale, de a se scrie despre el în «Libertatea».

Dar' înainte de a vă înșira lucrurile ce am de gând a vă scrie, permiteți-mi să-mi exprim sentimentele de dragoste ce simt față de «Libertatea», și în numele celor-ace iubesc libertatea cu adevărat, să vă zic un cald salut de: tot înainte!

Incep cronică mea cu evenimentele vrednice de remarcat din acest an.

(Serata casinei). Numai mai săptemânile trecute a avut loc aici serata casinei române, cu care ocaziune Reverendisimul domn Dr. Aug. Bunea, canonic și președinte al casinei, ne-a întreținut, sau mai bine zis, ne-a transportat cu spiritul în de demult apusele vremi ale începuturilor bisericii noastre unite. Ne-a desfășurat adecă un capitol din operele cari vor apărea în curând, despre Episcopul P. P. Aron de Bistra și Mănaștirile române din Ardeal, vorbindu-ne despre Mănaștirea Pristopului din hotarul Silvașului de sus, care era pe vremi, nu numai un locaș de călugări, ci adevărat institut de creștere și instrucțiune pentru copii. Remarcăm temeinicia și profunditatea obiectului desfășurat pe basă de documente, cari erau așa întrețesute, cât nu puteai ușor se deosebi unde glăsuiesc dovezi cu glasul lor rece și convingător, și unde vorbește istoricul consumat, pragmatic.

(Căpățina lui Petőfi). De chestiunea craniului lui Petőfi se împedecară atâtea scriitori și raportori ai jurnalelor, mai ales din Pesta. E interesant în istoria acestei căpățini faptul, în sine destul de relevant, că marii patrioți și adoratori ai lui Petőfi, tocmai la noi, în acest cuib încălzit de ideile dacoronane, după credința lor, au venit se caute capul, respective craniul celui mai înfocat revoluționar maghiar.

Numele Blajului, nu a fost trimbițat mai înainte cu atâtea alarmă și nu a pătruns în așa depărtări, prin instituturile sale, prin bărbații cari au eșit din sinul lui, ca acum când el se credea a fi perina de repaus al capului poetului

FOIȚA

UN TRANDAFIR...

Un trandafir m'a ispitit
Să-i spun povestea fericirii...
I-am spus un basm neisprăvit:
Cun cer senin de primăvară,
Cun vis frumos din cale-afară,
Cun dor, ce nu avea hotară...
I-am povestit o zi întreagă:
A fost povestea noastră, dragă,
Frumosul basm neisprăvit.
Și trandafirul, aiurit
De-atâtea farmec, a nflorit...

Eu nu voiam, dar' m'a rugat
Să-i spun și finea povestirii.
Eu nu voiam, dar' n'a lăsat.

I-am spus: De-o inimă sdrobotită
Și de-o durere nesfârșită
Și de-o viață pustiită
Cu vorbe pline de otravă:
A fost minciuna ta grozavă
Sfârșitul trist, înfiorat!...
Și trandafirul l'am aflat
A doua zi în zori — uscat...

Victor Bontescu.

Nunta reporterului.

NOVELĂ

De Fr. Lorenzen.

(Urmare).

II.

La redacțiune a fost primit Herbert de către redactorul-șef cu cea mai mare bucurie: «Frumos din partea d-tale, jubite dle Schmitz», zise el, «că ai venit așa de repede. Ascultă numai, despre ce e vorba. La bancherul Harrison dela firma Harrison Iones & Co., astăzi de dimineață s'a întâmplat un furt îndrăzneț. Dta cunoști pe acest bancher?»

«Cum se nu cunosc eu pe bancherul Harrison!», răspuse Herbert. «Numele seu este astăzi în gura lumii, căci el a fost luat ca candidat pentru alegerile apropiate, cu toate că în întreaga America nu se găsește un pungaș ca el.»

«Ai toată dreptatea, dle Schmitz! Părerea ce ai spus despre acest domn este întocmai ca și a noastră. Pentru aceea noi am și combătut din rășputeri această candidatură. Însă ne va fi foarte greu să învingem pe Harrison, căci el împarte cu mână spartă dolarii în toate părțile, știind bine, că în cazul alegerii sale, și-i va întoarce înmăit.»

«Și au făcut mare pradă hoții?» întrebă Herbert.
«Asta n'o știu nici eu. Ceva mai amănunțit despre această hoție nu știu și cu toate ostenele

mele n'am putut afla nimic. Poliția este în cea mai adâncă liniște. Harrison n'a primit pe nici unul dintre noi, ba chiar și oamenilor curții sale le-a oprit aspru de a vorbi ceva despre această hoție. Eu așadar' nu știu altceva, decât că s'a întâmplat un furt la Harrison. Și totuși pentru noi este de cea mai mare însemnatate să aflăm cât mai curând chiar și cele mai mici amănunte. Cine știe dacă din acest lucru nu ne vom putea fără o armă contra lui Harrison. În tot cazul vaza noastră ar cădea foarte mult, dacă ziarul «Herald», care sprijinește candidatura lui Harrison, ne va lua de dinainte. Caută dta deci scăparea! Te rog să pune toate cunoștințele dtale atât de desprețuite, în lucrare și pătrunde în această taină. Dacă vei isbuti să descoperi tot, atunci vei avea de sigur un onorar extra de 100 dolari. Mai poți folosi încă vr'un pumn de dolari pentru câștigarea oamenilor din curtea lui Harrison, în cas de lipsă. Acest recheche, durere, nu-l putem avea pentru foaia de sară. Grijește însă, ca până la miezul nopții să am știri întemeiate despre această întâmplare, ca să putem scoate mâne de dimineață o foaie extra.»

Herbert făgădui să facă tot ce-i va sta în putință și se întoarse să plece. Șeful însă îl rețină din nou:

«Am aici», zise el, «încă două bilete dela operă. Astăzi joacă pentru întâia-ooră o trupă germană și se va preda «Carmen». Intră și stai la un act din această piesă și scrie câte-va rânduri

despre ea. Mireasa dtale, sau pardon, doamna, cum trebuie acum să-i zic, merge și așa bucuos la teatru.»

Herbert își puse biletele în buzunar și se depărtă.

El se preumblă câte-va minute în sus și în jos pe dinaintea marelui edificiu tipografic al ziarului «Morning Post», în care timp își concepă un plan de lucrare.

Mai întâi merse el la poliție. Că colegii lui n'au aflat nimic aici, pentru el nu era un motiv, ca să nu mai facă și el o întrebare. El era cunoscut cu comisarul poliției, care avea supravegherea acelui cerc, și îi făcuse și unele servicii și era mai mult ca sigur, că va afla dela acesta ceva amănunte.

Comisarul dădu mirat din cap și îi spuse, că nu știe absolut nici cel mai mic amănunt. Oficios nu a fost vestit acest furt, ear' întrebat fiind dl Harrison, a răspuns, că lucrul îl privește numai pe dînsul.

Herbert mulțumi pentru aceste deslușiri și se îndreptă spre localul băncii bancherului.

«Mă rog schimbați-mi această hârtie de o sută dolari, cu bani mărunți», se adresă el către oficialul de cassă, care ridicase fereastra de sticlă, ce despărțea sala de așteptare a publicului de cancelariile funcționarilor. Până ce i-a numărât banii, zise el mirându-se:

(Va urma)

Petofi. Aproape toate ziarele românești, ungurești, nemțești și chiar din străinătate, s'au ocupat de chestiunea aceasta. Cum au scris, ce au scris, e cunoscut, și deci trec peste ele. Un lucru nu pot să-l trec, anume că în însuflețirea lor, adoratorii lui Petofi erau să meargă până în Berlin la institutul antropologic de acolo, ca doară însuși împăratul văzând acea căpătină, să o salute cu vre-un nou toast ca și care n'a mai auzit capul lui Petofi...

(Serata teologilor). Vrednică de remarcat e apoi *serata teologilor* aranjată de ei ca membrii ai societății de lectură „Inocențiu M. Clain” la 26 Ian. n., în care punctul culminat a fost lansarea ideii ridicării unui monument umbrei marelui Episcop unit Inocențiu Clain.

Dar' despre meritul și însemnătatea acestui obiect, a acestei idei, vă voi scrie în rândul viitor.

Ida.

† NICOLAE CRISTEA

Sfârșitul săptămânei trecute ne aduse tristești veste, că *Nicolae Cristea*, asesor la consistoriul din Sibiu, a încetat din viață, pe neașteptate, Vineri.

Nu numai biserica gr.-or., ci viața noastră publică românească de pretutindeni, perde în reșosatul pe unul din cei mai venerabili membri și muncitori ai sei, un model de caracter, un model de om cinstit, un bărbat cu sănătos fond moral! Adânc mișcați și noi de pierderea lui, și trimițând familiei simțitele noastre condolențe, lăsăm să urmeze datele din viața lui și caracteristica sinceră și adevărată ce i-o face „Telegraful Român” din Sibiu. Iat-o:

Încă unul din pleiada bătrânilor fruntași ai bisericii noastre, cari alături cu arhiepiscopul Șaguna au lucrat la regenerarea bisericii, — a trecut la cele eterne. Asesorul consistorial *Nicolae Cristea* a reșosat azi dimineață (7 Febr. n.).

Născut la 14 Octomvrie v. 1834 în Ocna-Sibiului, *Nicolae Cristea* după terminarea gimnasiului și cursurilor teologice, a intrat cancelist în cancelaria consistorială, înscriindu-se totodată (în 1860) și la cursurile juridice la academia din Sibiu. Pe timpul când metropolitul Șaguna împreună cu secretarul său protosincol *N. Popea*, petrecea în Viena la senatul imperial înmulțit, substituit al secretarului era cancelistul N. Cristea. În 1861 a fost ales primsenator în Ocna, dar' după două luni a renunțat la acest post și a fost trimis din partea metropolitului Șaguna la universitatea din Lipsca spre a-și completa studiile. Stipendiul fiind de tot mic (300 fl.), Cristea s'a susținut la universitate dând lecțiuni de limba germană și română și făcând și pe cantorul la capela română din Lipsca.

Reîntors acasă, în toamna anului 1863 a fost numit profesor suplent la seminarul Andreian, ear' în 1864, la stăruințele metropolitului Șaguna, a luat și redactarea „Telegrafului Român”, 18 ani fiind redactor al ziarului nostru. În 1873 a fost ales asesor referent în senatul bisericesc, lucrând cu zel și abnegațiune până aproape de curând, când, copleșit de bătrânețe, — tocmai pentru a i-se ușura sarcina oficiului, multe din actele resortului său au fost distribuite asesorilor mai tineri.

Optprezece ani redactor de ziar, N. Cristea nu putea să nu se ocupe și cu politica. Astfel în partidul național-român era membru de frunte, așezat la sfat și adânc cunosător al situației noastre politice.

Conferința națională din 1892 l'a distins cu post în comitetul partidului, și în această calitate a fost și el osândit în procesul Memorandului.

Ce atitudine rezoluț și bărbătească a avut *Nicolae Cristea* în acest proces, foarte bine cunoscut tuturor cari au urmărit desbaterile procesului, cum și aceea, că publicul asistent, încântat de fasiunea dînsului, l'a aplaudat și aplaudat acolo în sala de pertractare!

Pe teren social *Nicolae Cristea* era *bunătatea personificată*. N'a făcut rău nimănui nîcîcînd, mai bucuror îndura el nedreptăți, decât să supere pe altul. Și era bun de inimă și încrezător, poate chiar prea bun. Om de caracter fiind, credea că și ceilalți sunt ca el; de aceea a și avut parte de multe desiluzionări.

Dornic de a ridica clasa mijlocie a poporului nostru, în 1867 a înființat *Reuniunea sodalilor români din Sibiu*, al cărei president a fost până în anul 1897, când, din cauza bătrânețelor, retrăgându-se dela conducere, în semn de venerațiune și recunoștință această reuniune l'a ales president onorar pe viață.

Voind să apreciem în detail activitatea reșosatului, ar trebui să scriem numeri întregi din ziarul nostru. Vieța lui însă a fost carte deschisă: toți i-o cunosc și sigur toți căți i-o cunosc, vor zice împreună cu noi, că *Nicolae Cristea a fost om de caracter*, fiu credincios și vrednic al bisericii și națiunii sale.

Dorim reșosatului odihnă vecinică, și dreaptă răsplată faptelor sale bune.

Regretatul reșosat a fost înmormântat Duminică cu participarea unui public imens, ca și care demult nu s'a văzut la înmormântări în Sibiu. Au servit 4 preoți și 2 diaconi. Metropolitul era de față. Corul seminarial a cântat cântările funebreale. Părintele protopresbiter Papiu i-a ținut un mișcător cuvânt funebral.

D-zeu să-l odichnească în pace!

Știri politice

— Moștenitorul Tronului nostru, *Francisc Ferdinand*, a fost primit strălucit la Petersburg. Împăratul rusesc a dat un prânz în onoarea lui și a închinat, cu cuvinte calde pentru el și pentru împăratul nostru, ear' Moștenitorul a mulțumit asemenea cu căldură închinând pentru familia domnitoare a Țarului.

Ungurii sunt rău necăjiți, că Moștenitorul, voind să iee cu sine, pe lângă însoțitorii săi nemți, și un ungar, a pofit pe contele *Ioan Zichi*, președintele partidului popular catolic unguresc, și nu pe vre unul din marea tabără a guvernului. Guvernul din Pesta însă s'a împotrivit ca un opozițional să meargă cu Moștenitorul, și atunci Altea sa a declarat, că nu mai ia dară nîcîcî un ungar cu sine! Așa a și fost. De aci mare necaz în Pesta:

— Intre *Anglia* și *Iaponia* s'a încheiat o convenție privitor la apărarea intereselor lor în China (contra Rusiei).

— În *Bulgaria* iarăși scandal! La sfârșitul săptămâni trecute, un profesor lăpădat, a împușcat pe ministrul instrucțiunii, *Cancieff*, iar' când treceau cu el spre mormânt, din casa comitetului revoluțional au tras câteva pușcături de revolvere asupra mulțimii. Mișei au fost prinși. Necazul în țară e mare.

Resistența Năsudenilor.

Comisiunea administratoare a fondurilor grănițerești dela Năsud, ca susținător al gimnasiului, a ales, precum e cunoscut, de director la gimnasiul de acolo pe profesorul *Emil Domide*. Ministrul de instrucțiune însă nu a aprobat alegerea făcută, ci, cu încălcarea statutelor fondurilor, a dispus acum, ca profesor *Ion Gheție*, impus ca substituit de ministru, să fie introdus în toate drepturile directorului, anume să i-se deie plusul de salar ca director, să i-se predea locuința directorului și să fie chemat la ședințele comisiunii administrative a fondurilor! Ministrul cere, ca toate acestea să se săvîrșească în 8 zile,

ear' despre executarea ordinului să i-se facă raport.

E ne-mai pomenit acest abuz al ministrului, prin care încalcă drepturile fondurilor susținătoare, care, prin comisia lor administrativă, au ele singure dreptul de a-și alege directorul gimnasiului. E acum a doua oră, că ministrul nu a aprobat alegerea făcută de organele fondurilor. În primul rând fusese ales prof. *Virgil Șotropa*.

În această chestiune de interes vital, reprezentanții comunelor grănițerești au ținut în Februarie o conferință în Bistrița, în care au hotărît ca să arete față de nelegalul ordin al ministrului, cea mai mare rezistență.

NOUȚĂȚI

† Dr. Liviu Marou, Lugoj.

Un suflet bun s'a stins iarăși din mijlocul nostru, Joi în 13 Februarie st. n., avocatul Dr. Liviu Marou, om în floarea vieții, stins prin o boală grea și îndelungată.

Dar' dacă n'a avut timp să-și închine viața lui mai îndelungat pentru binele poporului său, Dr. Liviu Marou și-a făcut numele nemuritor prin fapta din urmă a vieții sale: el și-a lăsat toată averea sa, de aproape 100.000 cor., ca fond pentru înființarea unui alumnou, convicț, pe sama studenților români cari învață la gimnasiu în Lugoj.

Fie-i odichna lină, precum binecuvântat îi va fi numele de tinerii ce vor fi ajutați din frumoasa lui fundațiune.

DI *Dr. Iustin Pop*, unul dintre tinerii noștri români mult promițători, a depus cu bun succes examenul de avocat, și încă în decursul lunii Februarie își va deschide cancelaria de avocat în Deva. Ne bucurăm de hotărîrea dlui *Dr. Pop* de a se așeza în Deva, căci într'însul dobândim un bun și hotărît soț de luptă în acest comitat, unde încă multe elemente însuflețite și bărbătești ne mai trebuiesc, pentru a putea duce o luptă bună de ridicare a poporului nostru la rolul ce i-se cuvine în acest comitat.

DI *Dr. Ioan Mihu*, după o petrecere de mai multe săptămâni la Abazzia, Viena, etc. s'a reîntors la finea săptămânii trecute, sănătos și bine.

Comunitatea orașenească a orașului nostru, este convocată pe Marți.

Casina română din Orăștie și-a ținut Duminică adnarea generală anuală. A luat la cunoștință raportul comitetului și a aprobat pașii întreprinși pentru a încasa dela fostul cassar (*L. Bercean*) suma de 151 cor. care n'a fost predată la predarea cărților și actelor. Comitetul s'a ales pe 1 an în următorul mod: Președinte *Dr. I. Popu*, medic, vicepreședinte *N. Vlad*, în comitet: *Dr. I. Mihu*, *Dr. A. Vlad*, *Dr. St. Erdelyi* și *Iuliu Rațiu*. Cassar: *I. Branga*, bibliotecar: *I. Moța*. Comitetul, în sensul statutelor, să alege an de an.

Logodnă. Florica Roman din Luncoiul de sus, și *Dimitrie P. Datca* din Cărstău, fidanțați. Dorim tot binele.

În opidu! Zlatna s'ă află de arândat o frumoasă moșie, rămasă dela erezii lui *Stefan Tanislav*: case, clădiri, economice, grădini cu isvor de scaldă, pădure, toate într'un complex pe care s'ar putea face o bună economie de vite, ținându-se d. e. 40—50 capete de vite și vr'o 200 oi. Este și licenție de

prăvălie. Venitul s'ă va folosi în parte pentru scopuri filantropice. Cei-ce ar dori a exarândă această moșie, să se adreseze dlui *Filimon Plaște*, not. pens. în Zlatna.

Din Copșa-mare ne scrie episcopul bisericii gr.-or. românești *Ioan Moidovan*, că făcând comitetul parochial de acolo un apel cătră Români copșeni duși în America (*Cleweland, Ochio*), doi din acei Români, *Ioan Racoțea* din Copșa și *I. I. Nic. Opincariu* din Sebeș, au făcut o colectă între Români aflați acolo, și au adunat peste 18 taleri americani dela 42 de evlavioși dăruitori, și pe aceia i-au trimis ca ajutor sfintei biserici din Copșa, — pentru-ce s'ă dă și pe această cale mulțumită înstrăinaților frați Români.

Avis. Sămbătă în săptămâna viitoare va avea loc în Orăștie producția și petrecerea meseriașilor români. Măne, Duminică după amiaz, s'ă țină în sala dela „Hotel Transylvania”, probă de Romana, în vederea acelei petreceri. Cei-ce doresc a participa la aceste probe s'ă meargă Duminică dela 2—6 în sala numită.

La producție s'ă vor juca piesele: „Unde dai unde și creapă”, comedie în două acte de *Alexandru Cosmar*, localisată de *Iuliu Popescu*, prin dl *George Suci*, d-șoara *Ecaterina Russ*, dl *Petru Banciu*, d-șoara *Roza Rațiu*, dl *Ioan Florea* și d-șoara *Valeria Groff*; — și „Pisica”, comedie într'un act de *Teochar Alexi*, prin dl *Petru Banci*, d-șoara *Valeria Groff*, dl *Rusalin Ionescu*, dl *Petru Muntean*, dl *Constantin Budoiu* și d-șoara *Săftica Adamescu*. După producțiune joc!

Notar la Berliu, în locul reșosatului *Iosif Dumitru*, a fost ales azi săptămâna, Sămbătă în 8 Februarie n., cu aclamațiune dl *Petru Dămian* (fiul preotului *Dămian* din Balșa), tiner cu pregătire superioară pentru cariera notarială, anume absolvent de gimnasiu și absolvent al cursului administrativ dela *M. Oșorheiu*. Au fost 14 concurenți: 7 Unguri și 7 Români. Dl protopretor *Fodor* a candidat pe 8 inși: 4 Români și 4 Unguri, ear' comitetele comunale, în frunte cu preoții din *Berliu* și *Sereca*, au aclamat pe tinerul *Dămian*, care a și fost îndată jurat și în 16 l. c. își ocupă postul.

Câte universități sunt și câți studenți au ele în Germania? În anul acesta școlar 1901—1902 la cele 21 de universități din Germania au fost înscriși 35518 studenți ordinari (regulați), 8492 extraordinari, și 1216 studenți d-șoare. Iată unde și câți anume:

	stud. ord.:	extraord.	studenți:
In Berlin	7857	7235	611
München	4203	256	29
Lipsca	3748	472	73
Tübingen	2371	37	2
Bonn	2071	193	205
Breslau	1753	170	76
Halle	1731	208	89
Göttingen	1328	83	32
Freiburg	1321	99	52
Heidelberg	1271	168	27
Würzburg	1194	60	41
Strassburg	1133	123	—
Marburg	1085	54	—
Erlangen	1004	17	4
Giessen	947	51	18
Königsberb	911	70	38
Kiel	818	50	19
Münster	789	27	—
Greifswald	723	39	—
Jena	698	47	—
Rostock	552	27	—

De toți deci, studenți cu studenți e cu tot cercetează anul de față universitățile în Germania 45.226 de persoane. Deci aproape pe tot 1000 de locuitori cade 1 student universitar.

La noi Români de aici, împărțind studenții noștri universitari pe numărul poporului, s'ă vin cam pe 10.000 de Români un universitar. Deci cam de 10 ori mai mult s'ă silesc Nemții a s'ă

ridica prin știință, decum ne silim noi. Fie-ne și această statistică o amintire de-a ne sili și noi la mai mult.

Reuniunea „Andreiana” a meseriașilor și comercianților din *Sebeșul-Săsesc* dă Producțiune teatrală azi, Sămbătă în 15 Febr. n., în sala cea mare a hotelului „La leul de aur” în favorul „Fondului pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor meseriașilor”. S'ă joacă piesele „Pălăria ciasornicarului” și „Trei doctori”. După producție joc.

În Satul-Nou s'ă aranjează la 1 Martie n. un concert împreunat cu dans decătră inteligința română, pentru fondul Reuniunii de cântare și musică „Dorul” din Satul-Nou. Corul va fi condus de dl *N. Miuța*, invetător.

Lămuriri

la Reuniunile de înmormântare.

Un abonent al nostru din o comună unde s'a înființat Reuniune de înmormântare după chipul celei a noastre din Orăștie, ne întrebă, că nu e mai bună cea dela Bistrița despre care a cetit în „Foaia Poporului” că membri plătesc numai câte 26 cr. și numai la 160 de soți morți, nu câte 30 cr. la 300 de soți, și că dacă aceea e mai bună, n'ar putea-o și dinșii preface pe a lor în una ca cea dela Bistrița?

Răspundem: O puteți preface, dar' trebuie să fiți 600 de membri, cât s'ă recer după stătutele dela Bistrița. S'ă pot pune 2—3 sate laolaltă (deși e foarte bine s'ă fie Reuniunea restinsă cât se poate la o comună, căci din mai multe e greu a aduna banii). Vă constituiți în Reuniune nouă, ca cea dela Bistrița adevă, și după-ce veți fi primit stătutele întărite, vă adunați de nou în adunare generală și desfăceți reuniunea veche, hotărînd că averea ei se treacă la Reuniunea nouă, care urmărește același scop. Și ministrul va întări această hotărîre.

Care-i mai ușoară? Precum o iei. Noi nu ne exprimăm, ci facem o mică socoteală:

La Bistrița au murit între 600 de membri: 17 inși. Fiecare membru a plătit deci de 17 ori câte 26 cr. = 4 fl. 42 cr. în anul întreg.

La noi la Orăștie au murit între 600 membri 15 inși. Fiind ai noștri 600 membri împărțiți în 2 despărțeminte de câte 300, au plătit în un despărțemint fiecare membru 8 casuri cu câte 30 cr. deci de tot 2 fl. 40 cr. pe an, ear' ceilalți abia 2 fl. 10 cr. în anul întreg. Deci din acest punct de vedere, e mai ușoară a noastră Reuniune. Dacă noi am pune pe toți membri într'un singur despărțemint, și la noi ar fi de ajuns să plătească membri 150 casuri, căci fondul ne-ar crește de 3 ori așa tare ca azi, dar' noi am zis: mai bine s'ă plătească membri timp mai îndelungat și câte puțin pe fiecare an, decât mult pe an și apoi ani mai puțini. Numai aceasta e deosebirea între noi și Bistrița.

Deci: cam același lucru, numai după altă cheie de socoteală. Unde s'ă pot aduna 600 membri, și știți că o s'ă ai totdeauna atâta, poți face ca la Bistrița, unde însă nu, acolo e mai potrivită cea după forma noastră.

Redactor resp.: IOAN MOȚA

